

Závěrečná zpráva Akreditační komise o hodnocení doktorských studijních programů/oborů na Zahradnické fakultě Mendelovy univerzity v Brně

duben 2013

O hodnocení doktorských studijních programů rozhodla Akreditační komise (dále jen AK) v souladu s § 84 odst. 1 písm. a) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) na svém zasedání 13. - 15. září 2010.

Pro hodnocení doktorských studijních programů na Zahradnické fakultě Mendelovy univerzity v Brně (dále jen ZF) AK jmenovala na svém zasedání dne 4. – 6. února 2013 účelovou pracovní skupinu (dále jen ÚPS) ve složení: prof. Ing. Antonín Stratil, DrSc. – předseda; prof. Ing. Jaroslav Petr, DrSc., prof. Ing. Karel Voříšek, CSc., doc. Ing. Josef Sus, CSc., prof. Ing. Jaroslav Lachman, CSc. a doc. Ing. arch. Jan Vaněk, CSc.

Při hodnocení ZF vycházela AK ze sebehodnotící zprávy, která byla ZF zpracována dle zadání, dalších podkladových materiálů zpracovaných fakultou a dostupných v elektronické formě, disertací a dokumentace o doktorském studiu při návštěvě fakulty, z veřejně dostupných informací, z diskuse se studenty a poznatků, které vyplynuly z návštěvy ZF v Lednici.

Návštěva ÚPS se uskutečnila dne 28. března 2013 a za ÚPS se jí zúčastnili prof. Stratil, prof. Voříšek, doc. Sus, prof. Lachman a doc. Vaněk. Za fakultu se jednání zúčastnili doc. Ing. Robert Pokluda, Ph.D. – děkan, Ing. Tomáš Nečas, Ph.D. – proděkan, a předsedové OR a garanti DSO: prof. Ing. Jiří Damec, CSc., doc. Dr. Ing. Dana Wilhelmová, doc. Dr. Ing. Petr Salaš a prof. Dr. Ing. Boris Krška.

Úvod

Zahradnická fakulta MENDELU v Brně má akreditované 2 studijní programy každý s jedním oborem (celkový počet: 2 studijní obory + 1 obor v angličtině):

Studijní program	Studijní obor	Platnost akreditace
Zahradní a krajinářská architektura	Zahradní a krajinářská architektura	31.7.2014 (3letý) 31.10.2014 (4letý)
Zahradnické inženýrství	Zahradnictví	31.10.2014 (3letý) 31.7.2018 (4letý)
Horticultural Engineering	Horticulture	31.10.2014 (3letý) 31.7.2018 (4letý)

Sebehodnotící zpráva poskytuje řadu potřebných informací pro hodnocení obou oborů DSP. Vzhledem k tomu, že oba obory mají mnoho společných bodů, projevuje se to i na prolínání materiálů. Velmi viditelné je to na seznamu projektů, kdy všech 28 je shodně uvedeno v obou sebeevaluacích. Z tohoto počtu 7 jich končí v letošním roce a 8 pokračuje déle. Z jednání ÚPS vyplynulo, že vzhledem k propojenosti obou DSO jsou projekty často řešeny společně. Přínosné jsou i nevýzkumně orientované a ve zprávě neuvedené projekty OPVK, které pomáhají řešit mobilitu doktorandů, nákup přístrojů a zahraniční vědecké literatury.

Doktorské studijní programy se uskutečňují ve smyslu zákona o vysokých školách a řídí příslušnými ustanoveními Studijního a zkušebního řádu MENDELU v Brně. V některých bodech jsou upřesněny vyhláškami děkana ZF.

DSP jsou realizovány v češtině v prezenční a kombinované formě. Studijní obor Zahradnictví/Horticulture je akreditován i v anglickém jazyce. Standardní doba studia původní verze DSP je tříletá (akreditace končí 2014 - část studentů však studuje ještě v rámci původních tříletých DSO, prodloužení na dostudování je proto aktuální do roku 2017); čtyřletá je zavedena od akademického roku 2010/11. Studium může být přerušeno až na 3 roky.

Student musí složit zkoušky minimálně ze tří odborných předmětů a jednoho světového jazyka. Předměty navrhuje školitel se studentem, projedná je OR a schvaluje děkan fakulty. Jiné povinnosti ve studijním řádu DSP univerzity (stáže, výuka, apod.) nejsou rigorózně stanoveny. Tyto aktivity jsou uvedeny volněji: školitel dbá na zapojení studenta do vědecké, pedagogické a tvůrčí činnosti; individuální program studenta upravuje stáže a pobyty na jiných pracovištích; student může část programu plnit na zahraničních pracovištích. Školitelem může být jak akademický či jiný odpovídající pracovník univerzity (zpravidla profesor nebo docent), tak i pracovník jiné právnické osoby, která se zabývá výzkumem. Požadavkem pro obhajobu disertační práce je publikace původních výsledků v recenzovaném vědeckém časopise nebo sborníku (nebo příspěvky přijaté k uveřejnění), případně veřejné vystavení výsledků projektu. Současně s disertační prací se předkládá její autoreferát, jehož forma je upravena studijním řádem.

Některé povinnosti upravují vyhlášky děkana:

- Podmínkou přijetí do DSP je absolvování přijímací zkoušky, kde uchazeč prokazuje znalosti anglického nebo jiného světového jazyka, předpoklady pro samostatnou práci a odborné znalosti. Navíc v pokynu při přijímací zkoušce do DSP se vyžaduje předložení a posouzení odborné úrovně doktorského projektu.
- Témata vypisuje školitel individuálně v souladu s výzkumným zaměřením ústavu, které je v souladu s dlouhodobým záměrem fakulty v oblasti VaV. V ojedinělých případech je možnost vypsát na vyžádání témata, která vycházejí z odborného zaměření ústavů či školitelů.
- Student DSP po přijetí prezentuje před OR svůj projekt doktorského studia, jenž je podrobně popsán v pokynu děkana. Zahrnuje nejen odbornou část, ale také individuální studijní plán.
- Další povinnosti: účast na konferencích; alespoň jedno vystoupení v AJ, dvě publikace v recenzovaných časopisech, z toho jeden článek ve světovém jazyce (1. nebo 2. autor);
- Povinnými předměty v DSP ZI jsou Světový jazyk a Metodologie vědecké práce (platí od 1.10.2010). Ve vazbě na studijní řád univerzity musí student absolvovat další 2 odborné předměty, jejichž seznamy jsou uvedeny v UIS. Povinné předměty v DSP ZAKA jsou Světový jazyk, Teorie a vývoj krajinářské architektury a zahradního umění a Použití rostlin. U tohoto DSO si student dále volí 1 předmět.

Dokumentace doktorského studia a průběhu obhajob je vedena odpovídajícím způsobem. Jsou dostupné posudky školitele a oponentů. Posudky jsou přiměřeně kritické. Je přiložen autoreferát s přehledem publikačních výstupů doktoranda. Disertace byly k dispozici.

Najdou se i disertace, které neodpovídají standardu (málo zahraničních pramenů, absence vědeckých prací, neodpovídající vědecký přínos). Uvádění citací literatury v textu a v seznamu literatury v četných disertacích není jednotné.

Diskuse se studenty

Z besedy se studenty zastupujícími oba obory a různé ročníky studia vyplynulo, že studenti jsou spokojeni s kvalitou studia a mají odpovídající informační, přístrojové a materiálové zabezpečení. Komunikace a spolupráce se školiteli je dobrá. Četní studenti se podílejí na výuce, ale není to povinnost – záleží na ústavu. Část studentů je zapojena do řešení grantů nebo mají granty IGA, a dostávají odměny. Jiní pobírají jen stipendium. Studenti by uvítali lepší informovanost o dění na fakultě – týká se to zejména pracoviště Mendelea – ústavu genetiky ZF v Lednici, kde probíhají některé pokusy v rámci zpracování DDP.

Silné a slabé stránky platné pro oba obory

Silné stránky:

- naprostá většina školitelů je v kategorii 40-57 let,
- zvýšený tlak vedení fakulty na zlepšení publikační aktivity akademických pracovníků a doktorandů v impaktovaných časopisech,
- zvyšující se počet zahraničních stáží v posledních letech.

Slabé stránky:

- menší zkušenosti se zahraniční spoluprací,
- menší počet výjezdů doktorandů na zahraniční pracoviště,
- menší zkušenosti některých učitelů, s publikováním v impaktovaných časopisech
- nepřesnosti v databázi UIS

Celkem studovalo v posledních 5 letech v DSP na ZF MENDELU v Brně 122 studentů. Za tuto dobu absolvovalo 47 studentů – 16 v ZAKA a 31 v ZI. V současné době studuje v DSP celkem 54 studentů, z toho 43 studuje v prezenční formě a 11 studuje kombinovanou formou. Rozdíl 11 studentů zahrnuje přerušení či ukončení.

DSP/DSO Zahradní a krajinářská architektura - ZAKA

Vyjádření ke grantovému zabezpečení výzkumné činnosti je uvedeno v úvodní části.

Oborová rada má 13 členů, 8 je kmenových pracovníků MENDELU, zbývající jsou externí. Předsedou OR byl dosud doc. Pejchal, který, jakož i ostatní členové, má odpovídající odborné aktivity – jedná se především o samostatná umělecká díla, projekty a dále publikace v odborných časopisech a sbornících. Od 30.11.2012 je předsedkyní OR ZAKA doc. Wilhelmová. Garantem oboru je prof. Damec. Zabezpečuje v doktorském studiu 4 předměty a má řadu publikací z oboru v odborných časopisech a sbornících. V současné době je v oboru evidováno 10 školitelů (9 je aktivních), kteří vedou 21 doktorandů, a žádný školitel nemá více než 5 studentů. Věkové složení je vcelku příznivé. Je uvedeno 12 přednášejících odborných předmětů. Školitelé i přednášející mají odpovídající publikační výstupy.

Za 5 let bylo v rámci DSO obhájeno 16 disertací. Témata disertačních prací jsou orientována na zahradní architekturu, zahradní a krajinářskou tvorbu, územní plánování, revitalizaci aj., jak v komplexním pohledu, tak v detailu (záhony, byliny, apod.). Přehled o publikačních výstupech doktorandů je dostupný v UIS. Posudky DDP jsou vesměs přiměřeně kritické.

V posledních 5 letech v DSP studovalo 52 studentů a obhájilo 16 doktorandů. Současně studuje 27 doktorandů (21 v prezenční formě, 6 v kombinované formě). Vstupní požadavky a povinnosti studentů jsou uvedeny pro všechny obory v úvodní části této zprávy.

Zahraničních výjezdů je uvedeno celkem 12 u 11 studentů. Vzhledem k tomu, že se jedná o 21 %, je to oblast, které by měla být věnována pozornost.

Silné a slabé stránky specifické pro DSP ZAKA

Silné stránky:

- zvýšené (rostoucí) zapojení školitelů do grantových projektů,
- vědecká práce doktorandů doplňuje mozaiku výsledků oboru.

Slabé stránky:

- neukončování studia v řádném termínu,
- nedostatečná vzájemná informovanost školitelů a doktorandů o tématech disertačních prací, průběhu jejich řešení a dosažených výsledcích v rámci celého oboru,
- vzhledem k charakteru oboru omezená možnost spolupráce s dalšími fakultami.

Celkově je možno DSO *Zahradní a krajinářská architektura* hodnotit kladně.

DSP Zahradnické inženýrství, DSO Zahradnictví - ZI

Vyjádření ke grantovému zabezpečení výzkumné činnosti je uvedeno v úvodní části. Podle názvů řešených projektů přibližně 20 odborných a vědeckých projektů odpovídá spíše tomuto DSO.

Oborová rada má 10 členů, 7 členů je ze ZF MENDELU v Brně, ostatní jsou externí. Předseda OR, doc. Salaš, uvádí mezi publikacemi dva užité vzory, jednu certifikovanou metodiku a několik vědeckých článků. Garantem DSO je prof. Krška, který má řadu kvalitních publikací (časopisy s IF) v oblasti virologie, genetických zdrojů, genetické analýzy kultivarů meruněk, aj. V současné době působí v oboru 16 školitelů, kteří vedou 27 (22 prezenčních) doktorandů s rozsahem 0 – 5 doktorandů/školitele. Čtyři školitelé, kteří nejsou docenty či profesory, byli schváleni VR ZF. Věkový průměr školitelů je velmi dobrý – 7 do 50 let, 3 nad 70 let (vedení jednoho studenta). Přednášejících je 36. Školitelé i přednášející mají odpovídající kvalifikaci. Publikační aktivita akademických pracovníků je nevyrovnaná, mnozí členové OR, školitelé a vyučující mají řadu kvalitních publikací, na druhé straně jsou jiní s menší výkonností. Publikace jsou v oborech, které se vážou k DSO.

Za posledních 5 let bylo obhájeno 31 disertací a v současné době pokračuje řešení 27 disertací. Zatížení školitelů u obhájených prací bylo rovnoměrné a přiměřené (14 školitelů, počet na školitele 1-4). Disertace mají většinou velmi dobrou úroveň. Spektrum řešených oblastí je velmi široké a bez nároků na úplnost je možno uvést řadu rostlin, kterými se zabývají z různých aspektů – pěstování, zpracování, nutriční hodnota, aj. Jedná se zejména o meruňky, révu vinnou, slivoně, zeleninu, různé okrasné a léčivé rostliny, aj. Dá se konstatovat, že DSP pokrývá řadu oblastí – zelinářství, ovocnictví, školkařství, květinářství, vinohradnictví, vinařství aj. Nedostatkem řady DSP jsou chybějící hypotézy. Seznam publikací disertanta je uveden v autoreferátu. Posudky DDP jsou vesměs přiměřeně kritické.

V posledních 5 letech studovalo v DSP 70 studentů a obhájilo 31 absolventů. Současně studuje 27 doktorandů (22 v prezenční formě, 5 v kombinované formě).

Silné a slabé stránky specifické pro DSP ZI:

Silné stránky:

- ucelenost programu – netříštění do oborů a specializací,
- diverzifikace témat podložených výzkumem a granty,
- nekonfliktní spolupráce specializovaných ústavů.

Slabé stránky:

- neukončování programu ve stanoveném termínu,
- nestanovení jednoznačné maximální doby studia (včetně přerušení),
- potíže se stanovením termínů pro zahraniční výjezdy,
- chybějící hypotézy jako podklad pro řešení DSP.

Celkově je možno DSO *Zahradnictví* hodnotit kladně.

Závěry k akreditaci studijních programů

a) AK souhlasí s prodloužením platnosti akreditace doktorského studijního programu *Zahradní a krajinářská architektura* se studijním oborem *Zahradní a krajinářská architektura*, studijního programu *Zahradní inženýrství* se studijním oborem *Zahradnictví* se standardní dobou studia 4 roky na 8 let.

b) AK souhlasí s prodloužením platnosti akreditace doktorského studijního programu *Horticultural*

Engineering se studijním oborem *Horticulture* se standardní dobou studia 4 roky a s výukou v anglickém jazyce na 8 let.

c) AK souhlasí s prodloužením platnosti akreditace doktorského studijního programu *Zahradní a krajinářská architektura* se studijním oborem *Zahradní a krajinářská architektura*, studijního programu *Zahradní inženýrství* se studijním oborem *Zahradnictví* se standardní dobou studia 3 roky do 31.10.2017 pouze na dostudování stávajících studentů.

d) AK souhlasí s prodloužením platnosti akreditace doktorského studijního programu *Horticultural Engineering* se studijním oborem *Horticulture* se standardní dobou studia 3 roky a s výukou v anglickém jazyce do 31.10.2017 pouze na dostudování stávajících studentů.